

ACC. NR M. 10466: 1-4.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: J. Gunnarsson
 Härad: V. Sjöinge Adress: Lorenshögsvägen 13, Lund
 Socken: Visseltorps Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1947 Född år 1889 i Boalt, Visseltorps

*Handbuchs binärningar (tillräkning av
 hönäpser)*

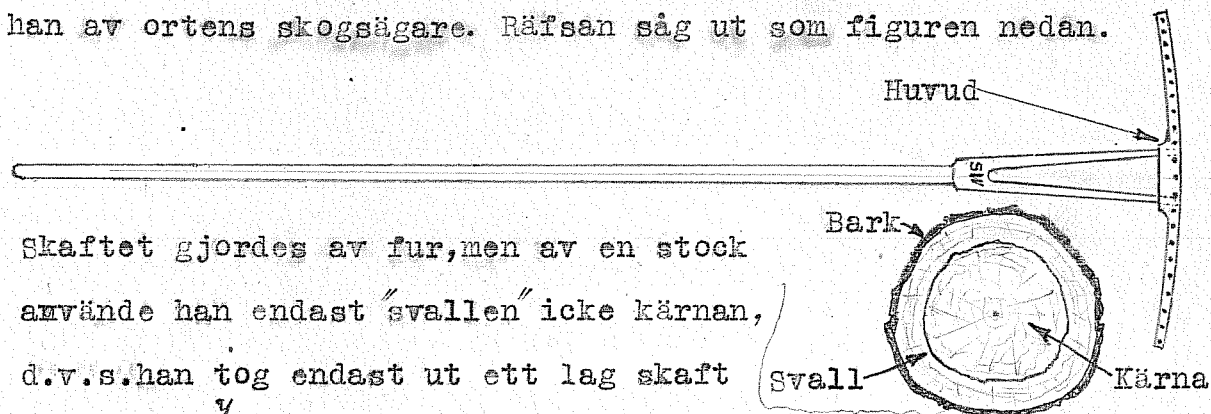
s. 1-4 LMF 61.

1:

ACC. N:R M. 10466 1/2

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Min morfar, Sven Larsson Westberg, född 1815 och död 1910, var torpare i Boalt Visseltofta sock. Vid sidan om skötselen av torpet tillverkade han höräfsor (på ortens dialekt, rivor) Träet köpte han av ortens skogsägare. Räfsan såg ut som figuren nedan.

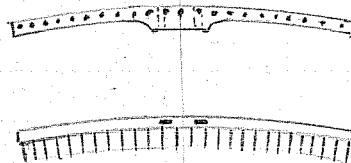
Skaftet gjordes av fur, men av en stock använde han endast "svallen" icke kärnan, d.v.s. han tog endast ut ett lag skaft av trädets ytteromkrets. Kärnan var dels för tung och dels bemängd med småknastar. Dessutom skulle träet vara rättklyvt. Han sågade aldrig ut dessa skaft utan klyvde ut dem med yxa och ^{1/2} kil och han kriteserade skarpt räfsmakare, som använde sågade skaft emedan fiberna i träet icke blev parallella med ytan utan avskurna och kunde ge upphov till spinkbildning. När skaften blivit utklyvda ur stocken bearbetade han dem med vanliga snickarevektyg, yxa, hyvel och sikling i en vanlig hyvelbänk och putsade dem till sist med sandpapper. Morfar hade ingen eldstad i

2:

ACC. N:R M. 10466: 2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

sin snickarebod och kunde inte arbeta där om vintern och av utrymmesskäl kunde han inte flytta in hyvelbänken i sin stuga. Räfsskaften, som fordrade bearbetning i hyvelbänk gjorde han där för färdiga under sommaren. Räfshuvudet är, som synes av figuren nedan, böjt i två riktningar och kunde därför inte bearbetas i hyvelbänk. Här hade han vinterarbete och detta utförde han inne i stugan på sätt, som nedan skall beskrivas.

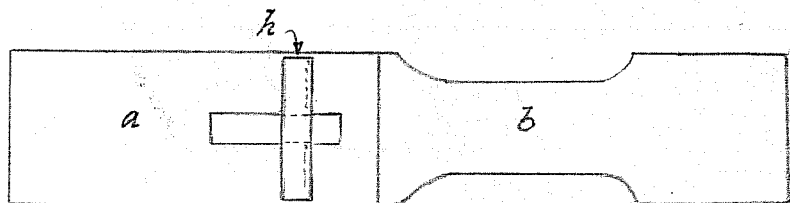
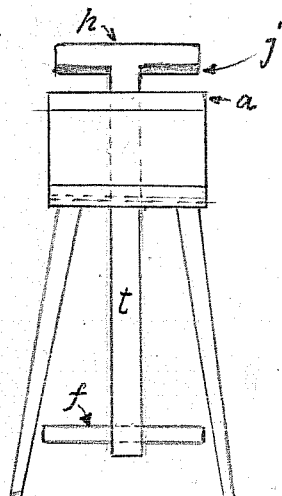
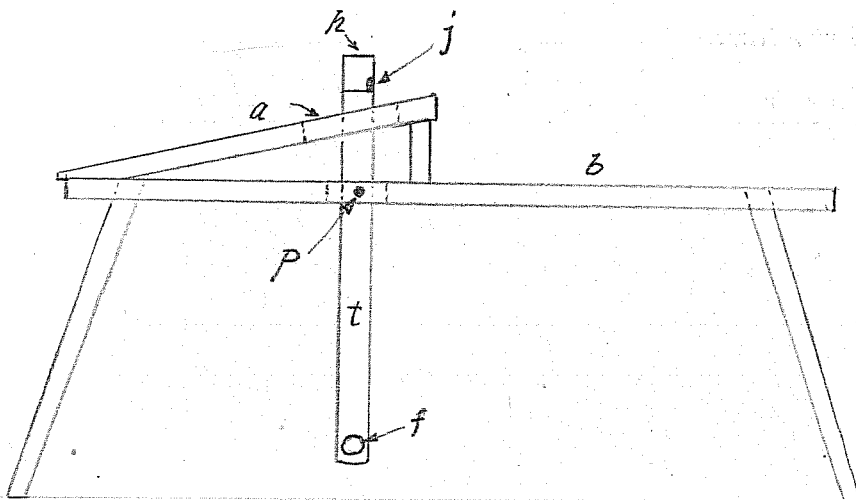

Räfshuvuden gjordes av bok, som han köpte av ortens skogsägare. Träet sågades av längder på 24 tum, räfshuvudets längd, klyvdes med yxa och kil och soltorkades sedan under sommaren. På vintern lades ämnena på en ställning över sättugnen i stugan för att ytterligare torkas. I fråga om skaften nöjde han sig med att efter uppklyvningen lägga dem till soltorkning. Räfshuvudena bearbetades sedan med bandkniv i en täljbänk, som jag försökt rita upp på sida 3: Hål till pinnar och skaft borrarades. De båda rektangelformare hålen till fastsättning av ^{skaffet} utfördes så att fyra hål borrarades intill varandra och mellanrummet upprymdes med stämjärn.

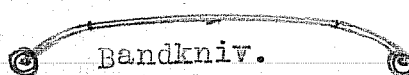
3:

ACC. N:R M. 10466:3.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Täljbänk.

Bandkniv.

4:

ACC. N:R M. 10466 / 4

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Pinnarna slogs i och huvudet avputsades med sandpapper och var färdigt att sätta på skaftet. Täljbänken användes på följande sätt: Man lade ämnet, som skulle bearbetas, mellan huvudet h järnbeslagna undersida j och det lutande planet a. Räfsmakaren satt gränsle om bänken b, genom att med fötterna trycka fotsteget f framåt rörde sig hävarmen t omkring punkten p och huvudet h tryckes nedåt och klämmer fast arbetsstycket, som därpå bearbetas med handkniven. Räfs-pinnarna skulle göras av hassel, som var synnerligen segt, men morfar kunde inte alltid skaffa hassel och gjorde då pinnarna av rönn. När räfsan var skaftad inbrände han sin stämpel SW, som å figuren. Huvudet och övre delen av skaftet målades medan skaftets nedre runda del lämnades trävitt. Min morfar var mycket känd i orten och ortsbefolkningen kom hem till honom och köpte så många räfsor han kunde tillverka. Sista säsongen han gjorde räfsor var 1906, han dog 1910, 95 år gammal.